

O tvůrci nakladatelství a revue Rozmluv - rozhovor s Alexandrem Tomským.

Olga Nytrová
Rozhovory

„Během více než třiceti let, která uplynula od pádu ‚železné opony‘, svou neúprosnou publicistikou zdůrazňuje Alexander Tomský základní smysl individuálního i pospolitého života, konzervatismus zdravého rozumu, jež opět ohrožují budovatelé staronové utopie společenské a sociální spravedlnosti.

Platí ovšem, že žádnou společnost nelze zlepšovat bez vzájemné oddanosti národního společenství a bez morální výchovy k odpovědnosti jednotlivce.“ (z knihy Lenky Jaklové Věčná vzpoura v srdci konzervativce – Rozmluvy s Alexandrem Tomským o životě, literatuře a politice)

Měl jste, pane Tomský, mimořádně talentované rodiče s výrazným nadáním pro jazyky, výborné diskutéry, zajímající se o filosofii. Matka, Polka, studovala medicínu, téměř do posledního ročníku. Ovšem nad vytouženou profesí zvítězila mateřská péče o čtyři potomky.

Fascinovalo mne, že vám řekla, jakmile v srpnu 1968 přijely sovětské tanky: „Sbalila jsem ti kufr, odjeď do Anglie.“ Nechtělo se vám, ale věřil jste její intuici a navíc jste si uvědomoval, že tam máte příbuzné, i když víceméně vzdálené.

Odejít do cizí země, ztratit domov, kamarády, možnost studia, začít nový život od píky a v cizím jazyce, je pro bytostného konzervativce opravdu velmi těžké. Ve mně tenkrát ještě neodumřela radost z českého kulturního obrození 60. let a chtěl jsem proti okupantům bojovat. Matka byla realistka.

Jaké byly začátky v Anglii, kde jste si zvolil studium ekonomie, i když vašim snem bylo vyučovat na vysoké škole filosofii?

Pracoval jsem zpočátku jako pomocná síla, myl nádobí, v tiskárně tahal palety s nákladem pohlednic, pracoval za barem. Náhodou jsem se dozvěděl, že prestižní univerzita The London School of Economics přijímá české a slovenské studenty a všechno hradí, v prvním ročníku jsem dokonce zadarmo bydlel na koleji. Samozřejmě takové studium po životě v socialismu byl strašlivý šok – já ani nevěděl, co to je inflace a deflace, nebo jak funguje šeková knížka.

Jak tomu tehdy bylo se vstřícností vůči příchozím z okupované země?

V Británii v té době vládla generace Mnichova. V roce 1968 uplynulo teprve 30 let od Chamberlainovy dohody s Hitlerem, která měla zajistit v Evropě mír. Konzervativní Angličané měli špatné svědomí a socialisté byli v šoku, ti zase věřili na Pražské jaro a reformu komunismu. A tak nám otevřeli dveře do všech univerzit. To jsem ovšem nevěděl, na noviny jsem neměl peníze. Jistě bych si vybral jiný obor.

Směřoval jste k činnosti politologa, filosofa, nakladatele, publicisty, to asi nebylo snadné?

Ale vůbec ne! Skončil jsem jako úředník ve stavebním průmyslu. Po pěti letech pobytu jsem ale získal občanství (a právo na stipendium) a mohl studovat znovu. Tentokrát na pedagogické fakultě filosofii a religionistiku.

V Londýně jste založil v období studené války nakladatelství Rozmluvy a později též stejnojmennou literární revui. Můžete nám něco říci o těchto tvůrčích aktivitách a o svých spolupracovnících?

V celém spektru exilových antikomunistických časopisů sice nechyběly pravicové plátky, zato ani jediný nebyl z gruntu konzervativní, Češi měli jen liberální pravici a méně liberální levici a já už se pod vlivem filosofa Rogera Scrutona stal anglickým konzervativcem. Pár spolupracovníků jsem našel, byli to zejména básník Jiří Gruša a katolický filosof a literát Rio Preisner, ti ostatní jako Josef Jedlička nebo Ivan Diviš figurovali v záhlaví časopisu spíš pro okrasu. Smyslem časopisu bylo rozmlouvat lidem tradiční český socialismus, vyzdvihovat kulturní význam tradice a vlastenectví, obhajovat národní stát a zásady židovsko-křesťanské civilizace v anglosaském provedení.

Jak jste všechno zvládal jako otec rodiny se sedmi dětmi?

Děti zvládala na plný úvazek v domácnosti má manželka, tak jako kdysi má matka, na rozdíl od ní jsme ale měli pomocné ruce děvčat „au pair“, která jezdí do Británie, aby se naučila anglicky. Vlastnili jsme i auto a mohli pořídit velký nákup na celý týden, což by v socialismu bývalo nemyslitelné.

O něčem vypovídá, že do Československa jste se vrátil hned 1. 12. 1989.

Doma jsme mluvili česky a po pádu režimu, o němž jsme se ženou nepochybovali, jsme se chtěli domů vrátit. Přestože to děti věděly, čas plynul a možná měly pocit, že se do rodné země rodičů vrátit nebudou muset. Každopádně nebylo snadné je naučit tak složitému jazyku, jako je čeština. Představte si tu hrůzu, že se musíte naučit rody všech zvířat, rostlin i předmětů a podle vzorů je skloňovat. Angličtina až na pár výjimek má jen -to-. Při mém pracovním vytížení jsem měl vliv jen na tři děti. Nejstarší syn, který uměl česky nejlépe, protože jsme na něho byli se ženou zpočátku dva, se v Praze usadil.

Ptala se Olga Nytrová